

26.5.2021

Vesistö- paneeli

Vesistöpaneelin palaute Manner-Suomen vesienhoitosuunnitelmista vuosille 2022–2027

Vesistöpaneelin mukaan Manner-Suomen ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi vuosille 2022–2027 antavat hyvän ja laajan kokonaiskuvan vesistöjen keskeisistä haasteista ja toimenpiteistä niiden ratkaisemiseksi. Suunnittelu ja siihen liittyvät tarkastelut tehdään valtakunnallisesti yhteisellä tavalla huomioiden alueiden erityispiirteet.

Järjestelmällisyys, ennakoitavuus ja toimenpiteiden toteutumisen ja vesien tilan kehittymisen valtakunnallinen seuranta ja arviointi luovat vesienhoidosta hallitun kokonaisuuden. Valmistelu on tehty laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa ja kuulemiset tuovat prosessiin avoimuutta.

Vesistöpaneelin asiantuntijoiden näkemyksiä vesienhoidon suunnittelusta kartoitettiin taustoittavalla kyselyllä, johon vastasi 31 panelistia. Aihetta käsiteltiin lisäksi paneelin kokouksessa, johon osallistui 38 panelistia. Alle on koottu paneelin ehdotuksia Vesienhoidon suunnittelun valtakunnalliseksi kehittämiseksi. Esitettyihin toimenpiteisiin voitaisiin jatkossa suunnata mm. Vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoitusta.

Tietoa kentälle ymmärrettävässä muodossa

Vesienhoitosuunnitelmissa ja niihin liittyvissä toimenpideohjelmissa esitetyt, vesien tilan parantamistoimet koskevat useita eri tahoja. Panelistien mielestä merkittävän haasteen aiheuttaa se, että tieto vesienhoidon suunnittelusta ja siihen liittyvistä toimenpidetarpeista ei välity kansalaisille. Syyksi nähdään mm. vesienhoidon suunnitteluun liittyvän termistön vaikeaselkoisuus sekä asiakirjojen laajuus.

Suuren yleisön tietoisuutta vesienhoidon suunnittelusta ja vesien tilan parantamisen merkityksestä tulee kasvattaa, jotta mm. toimenpiteiden toteuttajajoukkoa saadaan laajennettua.

Paneelin näkemyksen mukaan *suunnitelmien sisältöä tulee avata ymmärrettävästi käyttäen kansantajuisia termejä ja esitellä kentällä käytännön toimijoiden parissa.* Mukaan on saatava ruohonjuuritason toimijat.

Kansalaisille tukea lähivesiensä kunnostamiseen

Etenkin vesistöjen kunnostamisessa päävastuu on alueellisilla ja paikallisilla toimijoilla. Vesienhoitosuunnitelmien tavoitteiden käytäntöön vieminen on paikoin erittäin haastavaa kunnostushankkeiden toteuttajien puuttuessa. Valtio myöntää avustuksia kunnostuksiin, mutta hankeosaamisen ja omaraahoituksen puute heikentävät avustusten hyödyntämistä ja kohdentumista vesienhoitosuunnitelmissa esitettyihin kohteisiin.

Tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi tarvitaan nykyistä enemmän *konkreettista paikallistason neuvontaa sekä selkeitä ja yleistajuisia ohjeita hankkeiden läpiviemiseen.* Vesistöjen kunnostushankkeiden omaraahoituksen hankkimiseen ja hankkeiden rahoituspohjan laajentamiseen on luotava *toimintamalleja, joiden avulla vesistöjen käyttäjät ja kunnostuksista hyötyvät tahot voivat osallistua aktiivisesti hankkeiden rahoitukseen.*

Rahoituspäätöksiä tehtäessä kunnostettavien kohteiden priorisointi vesiekosysteemien kannalta kriittisiin kohteisiin sekä vaikuttavuudeltaan tehokkaisiin menetelmiin on vesienhoitosuunnitelmien tavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeää.

Ilmastonmuutokseen varauduttava seurannan ja tutkimuksen avulla

Useiden vesistöjen ja vesimuodostumien osalta sekä seuranta- ja muun tarvittavan tiedon puutteellisuus luo epävarmuutta sekä luokittelun että toimenpiteiden suunnitteluun. Ilmastonmuutoksen arvaamattomat seuraukset luovat uusia haasteita.

Olosuhteiden muuttumisen vaikutukset luokittelun muutostarpeiksi tulee selvittää. Muun muassa vesistöjen tummumista tulisi huomioida paremmin luokittelun laatutekijänä tyypittelymuuttujana toimimisen lisäksi. Kuivien kausien aiheuttamat ongelmat vedenlaadulle ja vesiluonnolle tulee ottaa huomioon samoin kuin sadannan lisääntymisen vaikutukset säännöstelyjen muutostarpeisiin.

Lisääntynyt ravinnekuormitus ja sen vaikutukset järvien ravintoverkkoon tulevat todennäköisesti kasvattamaan tarvetta vesistöjen kunnostamiselle. Vesistöjen ongelmien ratkaiseminen vaatii uusia menetelmiä ja laajamittaisempaa veden pidättämistä ja luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämistä valuma-alueilla. Menetelmien toimivuudesta saadaan tietoa ainoastaan seurannan ja tutkimuksen kautta. Paneelin näkemyksen mukaan ilmastonmuutokseen varautumiseksi on tärkeää *turvata pitkien seurannan aikasarjojen jatkuvuus. Eri toimenpiteiden vaikutusten seuranta ja vesien tutkimus ovat avainasemassa ja niihin tulee keskittää voimavaroja.*

